

GÖKDELEN YARIŞI 4500 YILDIR SÜRÜYOR

Dünyanın en yüksek yapısı binlerce yıl boyunca 146,5 metrelik Büyük Giza Piramidi idi. Günümüzde en yüksek bina **829,8** metrelik Burc Khalifa'dır.

İlk Firavunların Anıt Mezarları Piramit Değil Mastabadır

İlk firavun mezarları M.Ö. 2950'de "mastaba" (ebedi ev) olarak inşa edilmeye başlandı. Mastabalar dikdörtgen şeklinde düz çatılı, 10-12 metre yüksekliğinde bir bina formundaydı. Mezar odası, kayalar oyularak yer altında yapılır ve ana bina mezar odasının üzerine inşa edilirdi. Binanın duvarları piramitlerdeki gibi içe doğru eğimli yapılırdı. Eğim, piramitlerden daha azdı ve 5 derece civarındaydı. Mastabalar kerpiçten yapılırdı. Mısırlılar ölümden sonraki hayat için vücudun bozulup yok olmaması gerektiğine inanırdı. Bu nedenle mumyalama ve mezar odası önemliydi ve mezar odasının yanında bir de kiler yapılırdı. Kilere yiyecek, içecek ve firavunun yaşarken kullandığı elbise, mücevher ve silahları konulurdu. Anıt mezar, uzaktan bakılınca bir kürsüye benzediği için kürsü anlamına gelen mastaba olarak anılırdı. Bu tür mezarları, daha önce Sümerler yaptığı için Mısırlıların Sümerler'den esinlendiği sanılıyor. Mastaba kuzey güney doğrultusunda inşa edilirdi çünkü Mısırlılar, ölümden sonraki hayata geçmek için mezarın bu yöne uygun olması gerektiğine inanırdı. Zamanla mastabaların daha büyüğünü ve daha yüksekini yapma arzusu doğdu. Uzun süren denemelerden sonra ilk piramitler ortaya çıkmaya başladı.

Imhotep'in firavun Djoser için yaptığı dünyanın ilk piramidi (6 basamaklı)

Mısır Piramitleri En Yüksek Yapıyı Yapma Yarışını Başlattı

Tarihte Mısır piramitlerinden önce yapılan çok yüksek binaların varlığı biliniyor. Ancak piramitlerden eski olup günümüze kadar ayakta kalan başka yüksek yapı yok. Sümerler M.Ö. 2800'lerde ve daha sonra Babilliler, Zigurat denilen tuğladan inşa edilen basamaklı mabetler yapmıştı. Ziguratlar basamaklı piramitleri andırır. Mısır'da M.Ö. 2630'dan itibaren yapılan piramitler, Avrupa'da M.S. 1300'lerde yapılan Katedraller ortaya çıkıncaya kadar en yüksek yapı olma rekorunu korudu. Günümüze kadar ortaya çıkartılan piramitlerin sayısı 138'e ulaştı. Piramitler genellikle firavunlar ve aileleri için anıt mezar olarak yapılmıştır. İlk piramitler günümüzden 4600 yıl önce ortaya çıkmaya başladı. En önemli piramitler toplu halde Giza'da bulunuyor. İlk piramit ise Sakkara bölgesinde mimar Imhotep tarafından inşa edildi. Imhotep, dünyanın ilk piramit mezarını M.Ö. 2611'de firavun Djoser için yaptı. Imhotep, iyi eğitim almış bir entelektüeldi ve firavunun da baş veziriydi. Doktorluk ve mimarlık alanlarında o dönemin en önde gelen insanıydı. Imhotep, M.Ö. 2630'da firavun için Giza'da mastaba formunda bir mezar yapmaya başladı. Ancak daha önceki firavun mezarlarından farklı olarak mezarı kare tabanlı olarak tasarladı ve taş bloklarla inşa etti. Taş yapı kerpiçten daha dayanıklı olduğu için mastabanın üzerine boyutu biraz daha küçük ikinci bir kat daha çıktı. Böylece ilk kez kare tabanlı ve iki basamaklı bir mezar yapısı oluştu. Imhotep, daha sonra 3. ve 4. katları ekledi. Mezar M.Ö. 2611'de tamamlandığında 62 metre yüksekliğinde ve 6 basamaklı bir piramit olmuştu. Bu yapı daha sonra tüm firavun mezarlarına örnek oldu ve basamaksız düz duvarlı piramitler ortaya çıktı. Dünyanın en yüksek yapıları olan piramitlerin boyunu daha da yükseltme yarışı başlamış oldu.

Giza piramitleri

Khufu Piramidi 3800 Yıl Boyunca “En Yüksek Yapı” Unvanını Korudu

Giza piramitleri piramit yapma tekniğinin mükemmelleştiği en önemli örneklerdir. Khufu Piramidi Mısır'ın en büyük piramididir ve bu nedenle Giza Büyük Piramidi olarak anılır. İlk yapıldığında piramidin yüksekliğinin 146,5 metre olduğu hesaplandı. Günümüzdeki yüksekliği 138,8 metre olan piramit binlerce yıl dünyanın en büyük yapısı olma unvanını korudu. Firavun Khufu'nun anıt mezarı olan bu piramidin inşaatı 15-20 yıl sürmüş ve M.Ö. 2650'de tamamlanabilmiştir. Piramidin dışının kaplandığı taşlar, M.S. 1300'deki depremde dökülünce yerine yerleştirilmeyip 1356'da Kahire yakınında yapılan kale ve cami inşaatında kullanılmıştır. Firavun Khufu'nun mezar odası piramidin merkezine yakın bir yerde, eşinin mezar odası ise onun biraz daha alt kısmında yer alır. Avrupa'da katedraller ortaya çıkıncaya kadar bu piramit 3800 yıl boyunca dünyanın en yüksek yapısı olma unvanını korudu.

**Burc Khalifa dünyanın en yüksek gökdeleni
(829,8 metre-Dubai)**

Büyük Katedraller Piramitlerin Rekorunu Kırdı

Katedraller genellikle büyük boyutlu ve görkemli dinsel yapılardır. Ancak boyutları katedrallerden büyük olan bazı kiliseler de vardır. Bir piskopos (veya başpiskopos) ile yardımcı din adamlarının devamlı olarak bulunduğu dinsel yapıya katedral deniliyor. Piskoposluğun merkezi olan katedralin içinde kilise de bulunur. İlk katedraller Avrupa'da 1000 yıllarında yapılmaya başlandı. Adı en çok bilinen katedrallerden biri Paris'teki Notre Dame Katedrali'dir. İnşaatı 1163'te başlayan Notre Dame 1345'te tamamlanabildi. Notre Dame, 90 metrelik kule yüksekliği ve mükemmel işçiliğiyle diğer Avrupa kentlerine örnek oluşturdu. Bu katedral 1793'te Fransız ihtilalcilerinin saldırısında çok zarar gördü. Onarıldıktan sonra İkinci Dünya Savaşı sırasında da zarar gördü. İngiltere'deki Salisbury Katedrali'nin inşaatı, 1220 yılında başladı ve ana bina 1258'de tamamlandı, eklentilerin tamamlanması ise 1320'ye kadar sürdü. Büyük kulesinin yüksekliği 134,7 metredir. Katedralin bir kulesine 1386'da takılan saat, günümüzde dünyanın çalışan en eski saatidir. İngiltere'deki Lincoln Katedrali 159,7 metreye ulaşan büyük kulesi ile Khufu Piramidi'nin rekorunu 1311'de kıran ilk yapıdır. İnşaatı 1185-1311 yılları arasında süren bu katedralin büyük kulesi 1549'da yıkılınca, en yüksek yapı olma özelliğini kaybetti.

ABD'de 169 metrelik Washington Anıtı, 1884'te en yüksek yapıydı. En yüksek gökdelenin yüksekliği günümüzde 829,8 metre, yeni hedef ise 1000 metre.

Prof. Dr. Ural Akbulut
ODTÜ Kimya Bölümü

